



CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.cbos.pl>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: sekretariat@cbos.pl

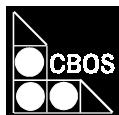
BS/46/46/97

RANKING POLITYKÓW

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, KWIECIEŃ '97

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA



RANKING POLITYKÓW

- Wśród osób aktywnych na scenie politycznej największym zaufaniem, podobnie jak w poprzednich miesiącach, cieszą się: Jacek Kuroń, Józef Zych i Aleksander Kwaśniewski. Natomiast największą nieufność budzą Józef Oleksy, Lech Wałęsa i Jarosław Kaczyński.

- W porównaniu ze styczniem br. bardzo wyraźnie zmalało zaufanie do większości czołowych polityków, najbardziej zaś do Waldemara Pawlaka, Włodzimierza Cimoszewicza, Hanny Gronkiewicz-Waltz i Jana Olszewskiego. Natomiast nie odnotowaliśmy istotnego statystycznie wzrostu zaufania do żadnej z osób zamieszczonych na naszej liście. Nieufność wzrosła najbardziej w stosunku do Waldemara Pawlaka i Jana Olszewskiego.

- W marcu, podobnie jak w poprzednich miesiącach, najwyższą średnią ocen uzyskał Józef Zych. Kolejne miejsca zajmują Jacek Kuroń, Aleksander Małachowski, Dariusz Rosati i Aleksander Kwaśniewski.

Pierwszy kwartał bieżącego roku obfitował w wydarzenia na scenie politycznej. Polacy mieli zatem możliwość zapoznania się ze stanowiskiem, jakie w wielu istotnych sprawach zajmują poszczególni politycy. Mogło to więc wpłynąć - dodatnio lub ujemnie - na ich społeczny wizerunek.

W sondażu przeprowadzonym w połowie marca¹ zaobserwowaliśmy wyraźne pogorszenie się nastrojów społecznych², spadek ocen wielu wymiarów społeczno-politycznej rzeczywistości kraju. Jak w tym kontekście postrzegani są politycy i klasa polityczna jako całość?

Okazuje się, że pogorszeniu nastrojów społecznych towarzyszyła wyraźna zmiana na gorsze wizerunku klasy politycznej. W porównaniu ze styczniem bardzo wyraźnie zmalało zaufanie do większości czołowych polityków - i to reprezentujących wszystkie opcje polityczne. Nie odnotowaliśmy natomiast istotnego statystycznie wzrostu zaufania do żadnej z osób zamieszczonych na naszej liście.

¹ Sondaż „Aktualne problemy i wydarzenia” (82) przeprowadzono w dniach 13-18 marca ‘97 na 1185-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłej ludności Polski.

² Por. komunikat CBOS „Nastroje społeczne w marcu”, marzec ‘97.

Tabela 1. Stosunek do polityków w marcu '97

w procentach

| Politycy | Zaufanie | Nieufność | Obojętność | Nieznajomość | Średnia |
|--|----------|-----------|------------|--------------|---------|
| J. Kuroń | 68 | 13 | 15 | 1 | 1,70 |
| J. Zych | 65 | 5 | 16 | 10 | 2,30 |
| A. Kwaśniewski | 62 | 22 | 13 | 0 | 1,30 |
| T. Mazowiecki | 54 | 20 | 21 | 2 | 0,91 |
| W. Cimoszewicz | 53 | 25 | 16 | 2 | 0,86 |
| H. Gronkiewicz-Waltz | 46 | 23 | 21 | 5 | 0,60 |
| A. Małachowski | 45 | 12 | 16 | 23 | 1,40 |
| W. Pawlak | 42 | 32 | 20 | 3 | 0,08 |
| D. Rosati | 40 | 7 | 17 | 31 | 1,37 |
| M. Krzaklewski | 39 | 35 | 14 | 8 | -0,06 |
| A. Olechowski | 38 | 14 | 20 | 23 | 0,97 |
| J. Olszewski | 37 | 31 | 18 | 9 | 0,01 |
| L. Balcerowicz | 37 | 34 | 17 | 8 | -0,12 |
| L. Wałęsa | 33 | 44 | 18 | 0 | -0,76 |
| R. Bugaj | 31 | 20 | 18 | 26 | 0,23 |
| L. Miller | 30 | 31 | 20 | 14 | -0,36 |
| J. Oleksy | 30 | 44 | 19 | 2 | -0,87 |
| A. Struzik | 24 | 12 | 18 | 42 | 0,33 |
| M. Borowski | 23 | 16 | 16 | 40 | 0,12 |
| R. Jagieliński | 21 | 16 | 20 | 37 | 0,16 |
| Z. Siemiątkowski | 20 | 22 | 20 | 34 | -0,39 |
| J. Kaczyński | 18 | 38 | 23 | 15 | -0,95 |
| M. Jankowski | 17 | 12 | 14 | 52 | 0,16 |
| M. Pietrewicz | 12 | 6 | 15 | 61 | 0,33 |
| Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”, dlatego odsetki nie sumują się do 100. | | | | | |

Tabela 2. Zmiany **zaufania** do polityków

w procentach

| Politycy | Odsetki deklarujących zaufanie (według terminów badań) | | | | | | | | | | | | | | | | |
|----------------------|--|----|------|----|----|-----|-----|----|----|----|----|-----|------|----|----|----|-----|
| | '95 | | | | | | '96 | | | | | | '97 | | | | |
| | IV | VI | VIII | X | XI | XII | I | II | IV | V | VI | VII | VIII | X | XI | I | III |
| L. Balcerowicz | 40 | 39 | 34 | 31 | 35 | 40 | 43 | 47 | 42 | 39 | 38 | 39 | 38 | 36 | 34 | 36 | 37 |
| M. Borowski | 25 | 26 | 23 | 17 | 23 | 22 | 26 | 31 | 27 | -- | -- | -- | -- | -- | 20 | 27 | 23 |
| R. Bugaj | 43 | 39 | 31 | 29 | 33 | 33 | 38 | 37 | 39 | 30 | 32 | 33 | 28 | 29 | 33 | 36 | 31 |
| W. Cimoszewicz | -- | -- | -- | -- | -- | -- | 44 | 57 | 65 | 62 | 56 | 59 | 56 | 60 | 56 | 61 | 53 |
| H. Gronkiewicz-Waltz | 57 | 64 | 57 | 52 | 49 | 38 | 45 | 44 | 49 | 45 | 39 | -- | 42 | 48 | 49 | 54 | 46 |
| R. Jagieliński | 9 | 10 | 10 | 14 | 14 | 15 | 17 | 18 | 18 | 18 | 17 | -- | 17 | 23 | 27 | 26 | 21 |
| M. Jankowski | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | 17 | 21 | 22 | 19 | 20 | 21 | 24 | 17 |
| J. Kaczyński | 28 | 29 | 24 | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | 18 |
| M. Krzaklewski | 47 | 46 | 41 | 37 | 38 | 41 | 40 | 41 | 40 | 38 | 42 | 47 | 38 | 43 | 43 | 44 | 39 |
| J. Kuroń | 77 | 69 | 70 | 66 | 82 | 82 | 82 | 79 | 76 | 75 | 70 | -- | 70 | 70 | 69 | 71 | 68 |
| A. Kwaśniewski | 59 | 57 | 50 | 52 | 58 | 56 | 68 | 68 | 68 | 64 | 64 | 69 | 64 | 70 | 58 | 64 | 62 |
| A. Małachowski | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | 53 | 49 | 47 | -- | 53 | -- | -- | -- | 49 | 45 |
| T. Mazowiecki | 45 | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | 49 | 51 | 53 | 54 |
| L. Miller | 37 | 40 | 36 | 32 | 37 | 34 | 35 | 37 | 33 | 32 | 28 | -- | 31 | 36 | 30 | 36 | 30 |
| A. Olechowski | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | 47 | -- | 48 | 45 | 45 | 38 |
| J. Oleksy | 72 | 60 | 58 | 53 | 59 | 61 | 46 | 46 | 30 | 34 | 31 | 31 | 31 | 37 | 29 | 30 | 30 |
| J. Olszewski | 34 | 36 | 37 | 37 | 52 | 54 | 50 | 48 | 46 | 45 | 46 | 43 | 45 | 44 | 42 | 45 | 37 |
| W. Pawlak | 44 | 48 | 43 | 43 | 46 | 43 | 52 | 51 | 49 | 51 | 53 | 51 | 51 | 48 | 48 | 51 | 42 |
| M. Pietrewicz | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | 9 | 8 | -- | -- | -- | 13 | 13 | 14 | 12 |
| D. Rosati | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | 34 | 39 | 32 | -- | 31 | 40 | 37 | 41 | 40 |
| Z. Siemiątkowski | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | -- | 22 | 21 | 17 | -- | 21 | 27 | 23 | -- | 20 |
| A. Struzik | -- | -- | -- | -- | -- | -- | 22 | 28 | 24 | 23 | 24 | -- | 23 | 26 | 26 | 27 | 24 |
| L. Wałęsa | 35 | 36 | 34 | 41 | 57 | 51 | 42 | 44 | 43 | 39 | 41 | 41 | 35 | 40 | 37 | 38 | 33 |
| J. Zych | 49 | 57 | 45 | 48 | 54 | 59 | 69 | 74 | 73 | 73 | 71 | 74 | 70 | 69 | 68 | 65 | 65 |

Tabela 3. Zmiany **nieufności** do polityków

w procentach

| Politycy | IV '96 | V '96 | VI '96 | VII '96 | VIII '96 | X '96 | XI '96 | I '97 | III '97 |
|----------------------|--------|-------|--------|---------|----------|-------|--------|-------|---------|
| L. Balcerowicz | 32 | 33 | 35 | 36 | 36 | 35 | 33 | 33 | 34 |
| M. Borowski | 18 | - | - | - | - | - | 19 | 18 | 16 |
| R. Bugaj | 18 | 20 | 20 | 21 | 21 | 20 | 19 | 20 | 20 |
| W. Cimoszewicz | 17 | 19 | 25 | 23 | 25 | 21 | 22 | 21 | 25 |
| H. Gronkiewicz-Waltz | 24 | 27 | 30 | - | 29 | 24 | 23 | 18 | 23 |
| R. Jagieliński | 8 | 11 | 12 | - | 14 | 10 | 10 | 12 | 16 |
| M. Jankowski | - | 14 | 11 | 13 | 14 | 12 | 13 | 11 | 12 |
| J. Kaczyński | - | - | - | - | - | - | - | - | 38 |
| M. Krzaklewski | 28 | 30 | 28 | 30 | 32 | 30 | 27 | 29 | 35 |
| J. Kuroń | 9 | 10 | 12 | - | 13 | 11 | 11 | 11 | 13 |
| A. Kwaśniewski | 18 | 21 | 22 | 19 | 21 | 17 | 22 | 19 | 22 |
| A. Małachowski | 10 | 12 | - | 12 | - | - | - | 12 | 12 |
| T. Mazowiecki | - | - | - | - | - | 22 | 18 | 21 | 20 |
| L. Miller | 31 | 29 | 32 | - | 30 | 28 | 31 | 29 | 31 |
| A. Olechowski | - | - | - | 23 | - | 12 | 9 | 11 | 14 |
| J. Oleksy | 44 | 41 | 46 | 43 | 44 | 40 | 43 | 44 | 44 |
| J. Olszewski | 25 | 24 | 25 | 29 | 29 | 28 | 25 | 24 | 31 |
| W. Pawlak | 24 | 23 | 22 | 25 | 24 | 27 | 25 | 23 | 32 |
| M. Pietrewicz | 6 | 6 | - | - | - | 6 | 5 | 6 | 6 |
| D. Rosati | 9 | 7 | 8 | - | 10 | 8 | 8 | 8 | 7 |
| Z. Siemiątkowski | 18 | 20 | 22 | - | 21 | 18 | 20 | - | 22 |
| A. Struzik | 8 | 10 | 11 | - | 13 | 12 | 11 | 12 | 12 |
| L. Wałęsa | 39 | 40 | 41 | 41 | 44 | 40 | 41 | 40 | 44 |
| J. Zych | 4 | 4 | 6 | 5 | 7 | 6 | 5 | 6 | 5 |

Liderem rankingu, spośród 24 polityków uwzględnionych w sondażu, pozostaje Jacek Kuroń, mimo że w porównaniu ze styczniem zaufanie do niego zmalało o 3 punkty procentowe. Kolejne miejsca zajmują Józef Zych, do którego zaufanie nie uległo zmianie, i Aleksander Kwaśniewski.

Największy spadek zaufania odnotowaliśmy w stosunku do Waldemara Pawlaka (o 9 punktów procentowych), Włodzimierza Cimoszewicza, Hanny Gronkiewicz-Waltz i Jana Olszewskiego (po 8 punktów) oraz Andrzeja Olechowskiego i Macieja Jankowskiego (po 7 punktów).

Największą społeczną nieufność wciąż budzą Józef Oleksy i Lech Wałęsa (po 44% wskazań), a także Jarosław Kaczyński (38%). W ciągu ostatnich dwóch miesięcy najbardziej wzrosła nieufność do Waldemara Pawlaka (o 9 punktów) i Jana Olszewskiego (o 7 punktów).

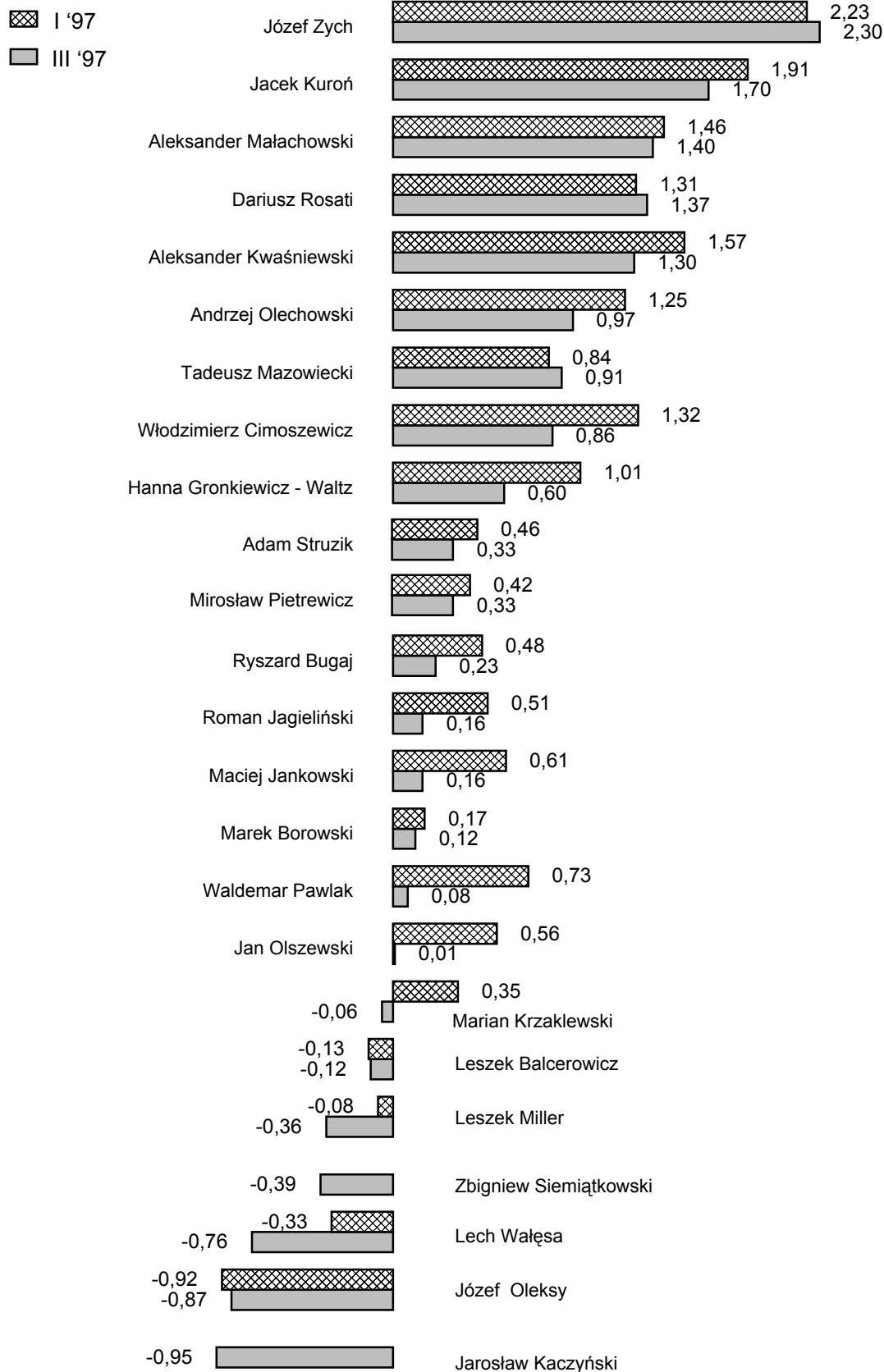
Syntetyczną miarą stosunku do każdego z polityków jest średnia ocen, która pozwala uchwycić siłę zarówno pozytywnych, jak i negatywnych nastawień wobec poszczególnych osób oraz wyeliminować wpływ różnic wynikających ze stopnia ich znajomości³.

Najwyższą średnią ocen od pewnego już czasu uzyskuje Józef Zych. W marcu umocnił on swoją pozycję. Na drugim miejscu, mimo dość wyraźnego zmniejszenia się średniej, jest nadal Jacek Kuroń, na trzecie awansował Aleksander Małachowski, a na czwarte - Dariusz Rosati. Aleksander Kwaśniewski, którego średnia ocen w ciągu ostatnich dwóch miesięcy dość wydatnie się zmniejszyła (o 0,27), zajmuje obecnie piątą pozycję.

W porównaniu ze styczniem średnia ocen większości polityków się obniżyła, najbardziej w przypadku Waldemara Pawlaka (o 0,65), a następnie Włodzimierza Cimoszewicza (o 0,46) i Macieja Jankowskiego (o 0,45). Natomiast w ciągu ostatnich dwóch miesięcy wzrosły średnie ocen kilku osób: Józefa Zycha i Tadeusza Mazowieckiego (po 0,07), Dariusza Rosatego (o 0,06) oraz Józefa Oleksego (o 0,05).

³ Zaufanie bądź nieufność do poszczególnych polityków badani zaznaczają na 11-punktowej skali, na której -5 oznacza skrajną nieufność, 0 - obojętność, a +5 - pełne zaufanie. Na tej podstawie określamy „zaufanie” - odsetek osób, które danemu politykowi przypisały oceny od +1 do +5, „nieufność” - oceny od -1 do -5 oraz obojętność - oceny 0. Nie bez znaczenia pozostaje fakt, ilu spośród badanych określiło zaufanie do danego polityka jako równe +1, a ilu jako +5 (podobnie jeśli chodzi o nieufność). Średnia ocen uwzględnia te różnice stanowisk.

RYS. 1. ŚREDNIE OCEN



Niezależnie od ocen wyrażanych w kategoriach emocjonalnych - zaufania bądź jego braku - można jeszcze postarać się znaleźć odpowiedź na pytanie, jak ankietowani postrzegają polityków z przedstawionej im listy, w jaki sposób ją strukturalizują? Innymi słowy, czy wyodrębniają wśród nich pewne grupy? I jakie są to grupy? Aby uzyskać odpowiedź na to pytanie, zastosowaliśmy analizę czynnikową⁴, której poddano wskazania respondentów. Ujawniła ona cztery czynniki rządzące społecznym zaufaniem do poszczególnych polityków.

Tabela 4

| Politycy | Wyniki analizy czynnikowej | | | |
|--------------------------------|----------------------------|------------|-------------|------------|
| | Czynnik I | Czynnik II | Czynnik III | Czynnik IV |
| L. Miller | 0,838 | | | |
| J. Oleksy | 0,832 | | | |
| A. Kwaśniewski | 0,806 | | | |
| W. Cimoszewicz | 0,802 | | | |
| Z. Siemiątkowski | 0,726 | | | |
| M. Borowski | 0,686 | | | |
| J. Kaczyński | | 0,733 | | |
| M. Krzaklewski | | 0,700 | | |
| M. Jankowski | | 0,695 | | |
| J. Olszewski | | 0,694 | | |
| W. Pawlak | | 0,658 | | |
| L. Wałęsa | | 0,554 | | |
| H. Gronkiewicz-Waltz | | 0,416 | | |
| T. Mazowiecki | | | 0,746 | |
| L. Balcerowicz | | | 0,691 | |
| J. Kuroń | | | 0,610 | |
| R. Bugaj | | | 0,446 | |
| R. Jagieliński | | | 0,434 | |
| A. Małachowski | | | 0,423 | |
| J. Zych | | | | -0,722 |
| A. Struzik | | | | -0,718 |
| M. Pietrewicz | | | | -0,661 |
| D. Rosati | | | | -0,596 |
| A. Olechowski | | | | -0,395 |
| Procent wyjaśnianej zmienności | 25 | 19 | 8 | 5 |

⁴ Analizę przeprowadzono metodą rotacji *oblimin*. W tabeli 4 zamieszczono tzw. ładunki czynnikowe, czyli współczynniki korelacji między czynnikami a skalą zaufania.

Tabela 5. Korelacje między czynnikami

| | Czynnik I | Czynnik II | Czynnik III | Czynnik IV |
|-------------|-----------|------------|-------------|------------|
| Czynnik I | 1,000 | | | |
| Czynnik II | -0,245 | 1,000 | | |
| Czynnik III | 0,155 | 0,143 | 1,000 | |
| Czynnik IV | -0,303 | -0,221 | -0,189 | 1,000 |

Czynnik pierwszy bardzo klarownie grupuje polityków SLD.

Czynnik drugi to „solidarnościowi” politycy prawicowi, obecnie przeważnie związani z AWS, ale także Jan Olszewski, Lech Wałęsa oraz nie angażująca się ostatnio politycznie Hanna Gronkiewicz-Waltz. Charakterystyczne, że w tej grupie znalazł się również Waldemar Pawlak - jest on więc postrzegany przez badanych jako polityk prawicowy, bliski blokowi „solidarnościowemu”.

Powyższe dwa czynniki wyjaśniają niemal połowę zmienności ocen na skali zaufanie - nieufność, następne dwa zaś - tylko niewiele ponad dziesięć procent. Można więc powiedzieć, że podział na SLD-owską lewicę i „solidarnościową” prawicę jest postrzegany jako podstawowy układ sceny politycznej. Przypisanie zatem danego polityka do jednego z tych bloków w znacznej mierze przesądza o deklarowaniu zaufania bądź nieufności do niego.

Czynnik trzeci to politycy „środka”, nie zaliczani przez badanych ani do SLD-owskiej lewicy, ani do „solidarnościowej” prawicy. Są to politycy Unii Wolności i Unii Pracy. Podobnie postrzegany jest także Roman Jagieliński.

Czynnik czwarty grupuje polityków najwidoczniej uznanych przez respondentów za „neutralnych”. Są to marszałkowie obu izb parlamentu - Józef Zych i Adam Struzik, obaj z PSL, oraz należący również do tej partii Mirosław Pietrewicz, a ponadto także Dariusz Rosati i Andrzej Olechowski.